

המקצועות המבוקשים בישראל - ומה השכר בהם

בדיקת משרד העבודה חושפת ביקוש גבוה לעובדים בעלי מיומנויות כמותיות ואנליטיות, לאור הדרישה הגוברת בתחום עיבוד הנתונים ■ המקצוע הצומח ביותר: אנשי מכירות בתחום טכנולוגיית המידע ■ במקביל, גדל הביקוש לחשמלאים ומנהלי יחסי ציבור — מקצועות שאינם דורשים תואר

06:07 | 09.12.2019 | מאת: סיון קלינגבייל, ליאור דטל

הדרישה במשק לבעלי מיומנויות גבוהות, בעיקר עם רקע טכני ומתמטי, גוברת. ניתוח של זרוע העבודה במשרד הרווחה שבחן מגמות בשוק התעסוקה, מראה כי חמשת המקצועות הבולטים מבחינת הגידול בשכר ובדרישה לעובדים, הם: עובדי מכירות בתחומי טכנולוגיית מידע; חשמלאים מוסמכים; מתמטיקאים, סטטיסטיקאים ואקטוארים; וכלכלנים. מספר העובדים המועסקים במקצועות אלה עלה בעשרות אחוזים בשנים ספורות, וכך גם השכר הממוצע בהם. זאת, בעוד בתחומים שנפגעו ממגמת הדיגיטיזציה ירד הביקוש לעובדים באופן דרמטי — ומספר העובדים בהם פחת במידה ניכרת. לדברי רוני שניצר, מנהלת אגף אסטרטגיה ותכנון מדיניות של זרוע העבודה, "הנתונים מחזקים את החשיבות שברכישת כישורים וידע מקצועי, לטובת השתלבות בתעסוקה איכותית ומתגמלת. אנו רואים ייצוג רב של מקצועות שדורשים יכולות כמותיות ואנליטיות לצד כישורי שיווק. כמו כן, עולה מהנתונים שהצמיחה התרחשה גם בתחומים שדורשים הכשרה מקצועית, ולא רק השכלה אקדמית".

הניתוח של זרוע העבודה התבסס על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי מספר העובדים בתחומים השונים ב-2012–2017, ועל השינוי בשכרם, בהתבסס על הדיווחים לרשות המסים. הנתונים לא התייחסו בהכרח למקצועות שבהם השכר הוא הגבוה ביותר, אלא למקצועות שבהם יש ביקוש גבוה לעובדים בשנים האחרונות — לצד עלייה משמעותית בשכר.

מהנתונים עולה שהמקצוע הצומח ביותר מבחינת הביקוש לעובדים והגידול בשכר הוא אנשי מכירות בתחומי טכנולוגיית המידע. מדובר באנשי מכירות בתחומי ההייטק, שנדרשים ליכולות מכירה לצד הבנה טכנולוגית גבוהה. לפי הנתונים שנאספו בזרוע העבודה, השכר בתחום זה עלה בשיעור הגבוה ביותר מבין כל המקצועות במהלך חמש השנים שנבדקו, וזיגק ב-71% ל-26.4 אלף שקל בחודש (ברוטו) בממוצע. גם הביקוש לעובדים בתחום טיפס בשיעור הגבוה ביותר בהשוואה ליתר המקצועות שנבדקו — מספר העובדים בתחום עלה ב-84% ב-2012–2017. כיום, לפי נתוני משרד העבודה, מועסקים בתחום כ-4,400 איש, והביקוש לעובדים בתחום עדיין גבוה. גם הביקוש למתמטיקאים קפץ באופן משמעותי, ככל הנראה כתוצאה מהצמיחה של תעשיית ההייטק והפרישה של עובדים ותיקים. השכר של המועסקים שמוגדרים מתמטיקאים — שמספרם במשק עלה בתוך חמש שנים ב-61% — עלה באותה תקופה ב-32%, ושכרם הממוצע מגיע ל-22.5 אלף שקל. מדובר בעיקר בעובדים בעלי תואר שני שמועסקים במשרות שונות בתעשייה, וכעת מועסקים בתחום כ-2,400 איש בלבד. למרות הגידול בביקוש והתפתחות ענף ההייטק, מספר הסטודנטים למתמטיקה באוניברסיטאות בישראל עלה, לפי נתוני המועצה להשכלה גבוהה (המל"ג), ב-10% בלבד ב-2015–2019 — ל-2,415; ואילו מספרים הסטודנטים בתארים המתקדמים (תואר שני ושלישי) לא השתנה (כ-750 סטודנטים לתואר שני ב-2019, ו-267 סטודנטים לתואר שלישי). עם זאת, באוניברסיטה העברית אומרים כי הביקוש ללימודי

מתמטיקה נמצא בעלייה בשנת הלימודים הנוכחית, ומספר הסטודנטים לתואר ראשון באוניברסיטה בתחום קפץ בכ-20% בתוך שנה בלבד.

לפי חברת צבירן, המפיקה סקרי שכר והטבות לתעשיית ההייטק, הדרישה לבעלי תואר שני במתמטיקה עלה בעקבות הגידול בדרישה לעובדים בתחום מדעי הנתונים (Data Science). "יש מחסור של כ-400 עובדים בתחומי מדעי הנתונים", אומר יו"ר צבירן, גיל שלי. "חברות רבות מחפשות חוקרים מנוסים בתחום, ולרוב מדובר בעובדים בעלי תואר שני במתמטיקה לפחות. זה תחום מתפתח מאוד, והשכר בו עלה בשנים האחרונות בעקבות הגידול בביקוש לעובדים".

באקדמיה גילו את מדעי הנתונים

בניסיון לעמוד בדרישות שוק התעסוקה, אישרה המל"ג לפני כשנתיים תוכנית לקידום תחום מדעי הנתונים. זאת, לאחר שב-2016 אושר תואר ראשון במדעי הנתונים בטכניון. במסגרת התוכנית אושרו 16 תוכניות לימודים לתואר ראשון ושני במוסדות ההשכלה הגבוהה, וקמו מרכזי מחקר באוניברסיטאות; ויינתנו מענקי מחקר ומלגות לחוקרים מצטיינים.

לדברי יו"ר ועדה לתכנון ולתקצוב במל"ג, יפה זילברשץ, "תחום מדעי הנתונים הוא בחוף החנית של המועצה להשכלה גבוהה. שמנו דגש גם על קידום ההוראה והמחקר בתחום. בנוסף לצעדים המחקריים ולאישור תוכניות הלימוד, העברנו מענקים לאוניברסיטאות כדי שיקמו מרכזי מחקר במדעי הנתונים".

בשנים האחרונות גם עלוה בשוק העבודה הדרישה לכלכלנים. זאת, למרות ירידה בביקוש ללימודי כלכלה באוניברסיטאות, שנמצאות על סף קריסה — כך לפי הגדרתה של ועדה בינלאומית שמונתה על ידי המועצה להשכלה גבוהה. בתוך חמש שנים נרשם גידול של 69% במספר הכלכלנים המועסקים במשק — הגידול השני בגובהו בין כלל המקצועות שנבדקו, ובאותה תקופה שכרם עלה ב-42% לכ-21.5 אלף שקל בממוצע. גם הדרישה ליועצי החלואות והשקעות עלתה ב-36%, ושכרם עלה במקביל ב-49% — לכ-24 אלף שקל. תחום נוסף שצומח הוא הנדסת המכונות, שבו השכר עלה בתקופה שנבדקה ב-26% ל-24.3 אלף שקל בממוצע, ומספר המועסקים עלה ב-59%. השכר הגבוה ביותר במקצועות שנבדקו הוא של רופאים מומחים. הנתון אינו מפתיע, מאחר שהביקוש לרופאים נותר יציב וגבוה מאוד בשנים האחרונות, ומשום שלפי משרד הבריאות קיים מחסור משמעותי במספר הסטודנטים לרפואה. שכרם הממוצע של הרופאים המומחים הגיע ב-2017 לכ-41.5 אלף שקל.

התואר האקדמי איבד מיוקרתו

עם זאת, הנתונים של זרוע העבודה מצביעים על כך שהתואר האקדמי באופן כללי מאבד מיוקרתו. כמה מהמקצועות המבוקשים כיום כלל אינם דורשים תואר. כך למשל, הביקוש להנדסאים מוסמכים, מקצוע שאינו דורש הסמכה אקדמית, זינק ב-55%, בעוד השכר בתחום עלה בשיעור דומה, לממוצע של 12.5 אלף שקל בחודש. מקצוע טכנאי מערכות קירור ומיזוג אוויר גם הוא נחשב למבוקש מאוד (גידול של 47% במספר העובדים), אך השכר הנמצא בו עלה בשיעור נמוך יותר — 24%, ל-11.8 אלף שקל ברוטו. תחום מבוקש נוסף שאינו דורש תואר או כישורים אנליטיים הוא של מנהלי פרסום ויחסי ציבור, שבו הביקוש ממשיך לעלות, ומספר העוסקים בו צמח ב-39%, עם שכר ממוצע של כ-20.3 אלף שקל.

בתחום ההוראה, מספר המועסקים כמורים לחינוך מיוחד זינק ב-50%. שכר המורים נקבע רק על פי הסכמי השכר שנחתמים בין ארגוני המורים למדינה, ועומד על 10,500 שקל בממוצע. מדובר בשכר נמוך ביחס למקצועות אחרים בעלי ביקוש גבוה כל כך, אך גבוה מעט בהשוואה לשכרם של מורים שלא הוכשרו להוראה של בעלי צרכים מיוחדים. הגידול בביקוש למורים לחינוך מיוחד מתברר, בין היתר, מהגידול המשמעותי במספר הסטודנטים להוראה (כ-40% בעשור), שהונע מהעלייה בשכר המורים בעשור האחרון. בנוסף, הצורך במורים בתחום נובע מהגידול במספר התלמידים בעלי הצרכים המיוחדים.

דיגיטציה ויטלה את הדפסים והקלדנים

משרד הרווחה איתר גם את המקצועות שבהם הביקוש נמצא בירידה משמעותית, ושרהם מתאפיינים ברמת שכר נמוכה ובענפים שעברו דיגיטציה. כך למשל, בשנים שנבדקו מספר הדפסים צנח ב-24% ושכרם הממוצע ירד ב-14% לכ-8,600 שקל; מספר הקלדנים ירד ב-55% ושכרם נותר נמוך — כ-5,900 שקל בממוצע.

ירידה חדה (46%–47%) נרשמה גם במספר המועסקים כפקידים לפניות הציבור, וכפקחי מכס וגבולות, אף כי שכרם עלה ב-10% לכ-7,700 שקל במוצע.